

## حقوق بشر و رفاه فلسطینیان: تقدی بر اسرائیل، آمریکا و ایپک

محمود منشی پوری \*

۱۴۹

### چکیده

حمایت فعالانه دولت بوش از اسرائیل درباره خودداری از شناسایی دولت فلسطین که شامل حماس نیز می‌شود پی آمدهای منفی خواهد داشت. اقلیت تدرویی از سیاستمداران در ایالات متحده همراه با رسانه‌ها و گروههای فکری وابسته به آنها همچنان کنترل گروه لابی مهمی (کمیته مسایل عمومی آمریکا-اسرائیل-ایپک) را در دست دارند. تأثیر نافذ ایپک در شکل دهی به سیاست خارجی ایالات متحده نشانگر انکار حق تعیین سرنوشت و تشکیل حکومت مستقل فلسطینیان است. این پیامدها تأثیرات عمده‌ای بر منافع آمریکا در خاورمیانه و همچنین کل منطقه خواهد داشت. مسلماً اسرائیل هنگامی می‌تواند زندگی عادی داشته باشد که همسایگانش نیز به طور برابر از زندگی عادی برخوردار باشند. این نکته بیش از پیش روشن شده است که حماس کلید حل بسیاری از مسایل مربوط به روابط اسرائیل-فلسطین را که یافتن راه کاری برای آنها جهت رسیدن به توافق ضروری است، در دست دارد.

کلید واژگان: دولت مستقل، انتخابات، دولت فلسطینی، فقر، دولت وحدت، رادیکالیسم اسلامی.

\* دکتر محمود منشی پوری، استاد حقوق بشر گروه روابط بین الملل دانشگاه ایالتی سان فرانسیسکو است. فصلنامه مطالعات منطقه‌ای: اسرائیل شناسی-آمریکاشناسی، سال نهم، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۶، صص ۱۵۴-۱۴۹.

## دیباچه

حمایت فعالانه دولت بوش از دولت اسرائیل در مورد عدم شناسایی دولت وحدت فلسطینی که شامل حماس هم می شود، در درازمدت تأثیر معکوس و زیانبار بر این کشور خواهد داشت. اکثریت عمده یهودیان آمریکا خواستار عقب نشینی اسرائیل از سرزمینهای اشغالی ۱۹۶۷ می باشند و از تشکیل یک کشور مستقل فلسطینی حمایت کرده اند. اقلیت تندروی سیاستمداران در ایالات متحده آمریکا همراه با مطبوعات و گروههای فکری وابسته به آنها همچنان گروه لابی مهمی به نام (کمیته مسایل عمومی آمریکا - اسرائیل - ایپک)<sup>۱</sup> را در دست دارند. تأثیر نافذ ایپک در شکل دهی به سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا به طور منظم به انکار حق تعیین سرنوشت ملت فلسطین و تشکیل حکومت مستقل فلسطینیان منجر شده است. برخی از پژوهشگران مانند جان میرشایمر و استفن والت معتقدند که نفوذ ایپک در سیاست خارجی ایالات متحده آمریکا مسایلی را در حوزه های گوناگون به وجود آورده که موجب افزایش تهدیدات تروریستی شده، به پایان رساندن مخاصمه بین اسرائیل و فلسطین را ناممکن ساخته و تنش عمده ای در رادیکالیسم اسلامی در اروپا و آسیا در پی داشته است. این پیامدها، تأثیرات عمده ای بر منافع آمریکا در خاورمیانه و همچنین برای کل منطقه خواهد داشت.

## حماس و حقوق فلسطینیان

مسلماً اگر همسایگان اسرائیل زندگی عادی داشته باشند، خود اسرائیل نیز از زندگی عادی بهره مند خواهد شد. بیش از پیش مسئله روشن می گردد که قدرت نظامی دارای محدودیتهایی است و اینکه نقش اصلی دیپلماسی این است که اگر به جای دوستان با مخالفان صحبت نمایید، مؤثرتر خواهد بود. حماس در منطقه و در موضوع فلسطین دارای نقش کلیدی است. به عبارتی حماس کلید حل بسیاری از مسایل مربوط به روابط اسرائیل و فلسطین که باید چاره ای برای برخورد با آنها اندیشیده شود در دست دارد. بدون همکاری با حماس، صلح، آتش بش و برقراری مجدد ارتباط با فلسطینیان به وجود نخواهد آمد. تجربه مورد ستم

قرار گرفتن برای مردمی که در سرزمینهای اشغالی زندگی می کنند، مقاومت را برای فلسطینیان به ابزاری برای ابراز هویت مبدل ساخته است، اگر چه هویت‌های رقیبی در بین آنها وجود دارد.<sup>۲</sup>

تمایل جهت کسب استقلال به مشارکت فعال حماس در سیاست تبدیل شده است و شاخه سیاسی آن به دنبال کانال‌های دیپلماتیک است. مسلماً اعضای میانه روتر حماس در دولت وحدت فلسطین از جمله نخست وزیر اسماعیل هنیه می تواند به عنوان تلاشی برای جامع تر ساختن این روند به طور قانونی به روند صلح گام بگذارد. در سراسر جهان اسلام، احزاب سیاسی که دارای ریشه های اسلامی هستند پس از به قدرت رسیدن در سطح ملی (مانند ترکیه) یا پس از مشارکت در روند سیاسی (مانند مراکش یا مصر) میانه روتر شده اند. اخراج عناصر میانه روتر حماس به همراه نشانه های روزافزون وخامت اوضاع اقتصادی در کرانه باختری و غزه قطعاً گروه‌های رادیکال مانند جهاد اسلامی را تقویت خواهد کرد. تنبیه جمعی فلسطینیان به خاطر حمایت آنها از حماس در انتخابات ملی - به ویژه پس از شکل گیری دولت وحدت ملی - این واقعیت را نادیده می گیرد که بسیاری از فلسطینیان تحت چه شرایط دشواری زندگی می کنند. پس از تحریم اقتصادی بین المللی دولت حماس، شرایط اقتصادی فلسطینی ها به مراتب وخیم تر شده است.

فلسطینیان در مقابل محاصره اقتصادی چه باید بکنند؟ طبق برنامه جهانی غذای سازمان ملل متحد،<sup>۳</sup> میزان بیکاری در غزه ۳۹ درصد است و تقریباً ۵۴ درصد از ۱٫۴ میلیون جمعیت غزه از ناامنی تغذیه رنج می برند.<sup>۴</sup> طبق همان منبع، برنامه جهانی غذا، خط فقر فلسطینیان را ۲ دلار برای هر فرد در روز تعریف می کند. آنهایی که از ناامنی تغذیه رنج می برند تنها ۱٫۶۰ دلار در روز برای خرج کردن دارند. اختلافاتی بین جنبش مسلحانه زیرزمینی وابسته به حماس و برخی از سران سیاسی میانه روتر آن که از آتش بس به امید بهره مند شدن از حمایت بین المللی از دولت وحدت ملی حمایت می کنند، به وجود آمده است. برای دولت بوش فرصتی تاریخی ایجاد شده است تا از اختلاف بین شاخه های نظامی و سیاسی بهره ببرد و هم حقوق فلسطینیان را مورد توجه قرار دهد و هم چهره آمریکا در میان

فلسطینیان را تصحیح کند. آتش بسی که با میانجیگری عربستان بین حماس (که ادعا می‌شود از سوی ایران حمایت می‌شود) و حزب ملی گرای فتح به وجود آمده است، فرصت مناسبی را برای حل معقولانه مخاصمات اسرائیل و فلسطین ایجاد کرده است و شاید به تأمین حقوق ملت فلسطین منجر شود.

به دلیل ائتلاف راهبردی آمریکا با اسرائیل، راه حل پایدار و درازمدت برای وضعیت فلسطین باید از سوی یک قدرت منطقه‌ای مانند عربستان سعودی ارایه گردد. با این حال برای آن که تحول سیاسی عمده‌ای رخ دهد باید عوامل متعددی وارد این بازی شوند. دولت بوش باید از فشارهای ایپک فاصله بگیرد تا مسیر سیاست خارجی را در راستای حل مخاصمه اسرائیل و فلسطین شکل دهد و باید از طرح سعودی‌ها بهره‌برد. اکنون زمان توجه به طرح سعودی‌ها است که برای مدتی روی آن کار شده اما هرگز به طور جدی مورد پیگیری قرار نگرفته است. همچنین عناصر نظامی حماس باید بدانند که نمی‌توانند تنها از طریق درگیری خشونت‌بار پیروز شوند و اینکه شناسایی موجودیت اسرائیل چالش بزرگ آنها و خط قرمز آنها است که در برابر جامعه بین‌المللی در پیش دارند. با این همه، محبوبیت حماس در میان فلسطینیان سبب شده است تا حماس از ابزار وسیعتری در چانه زنی با جامعه بین‌المللی برخوردار باشد.

### دستاورد

در واقع، حماس باید اهداف خود را از طریق شیوه‌های سیاسی دنبال نماید. به تازگی دو گروه سرسخت در شمال ایرلند و جمهوری ایرلند عمدتاً به خاطر فشارهای اقتصادی و سیاسی توافق کردند تا دولت مشترک تشکیل دهند. در حال حاضر دولت بوش فاقد سمت و سوی در سیاست خارجی است. پرسش این است: آیا دولت بوش به ایپک اجازه می‌دهد تا بر سیاست ایالات متحده آمریکا و برنامه‌های دولت بوش تأثیر بگذارد؟ بنابراین، در حل مخاصمه بین اسرائیل و فلسطین در مانده باقی بماند یا اینکه بر روی طرح سعودی‌ها به عنوان راه کاری برای پرداختن به این مخاصمه درازمدت منطقه‌ای حساب باز خواهد کرد؟ حمایت بی‌قید و

شرط آمریکا از اسرائیل که برخلاف حقوق بین الملل و حق تعیین سرنوشت فلسطینیان است، سیاست گزافی در این منطقه است. باید دانست که این رفتار نابرابر، ایالات متحده را به قدرت ناتوانی مبدل می سازد، به ویژه هنگامی که این کشور می خواهد تا به عنوان میانجی به دنبال راه حل منطقی برای مخاصمه اسرائیل و فلسطین باشد. به همین روی دولت بوش باید نسبت به تحریمهای سیاسی، اقتصادی و حقوقی نسبت به حماس تا مل بیشتر نشان داده و بازخوانی دیگری از مسایل منطقه داشته باشد. □



## پاورقیها:

1. The American- Israel Public Affairs Committee (AIPAC).
۲. بنگرید به: مهران کامروا، «نقش هویت‌های ملی رقابت جو در مناقشه فلسطینی‌ها و اسرائیلی‌ها»، فصلنامه مطالعات منطقه‌ای: اسرائیل‌شناسی-آمریکاشناسی، سال چهارم، شماره ۱، زمستان ۱۳۸۱، صص ۳۷-۱.
3. The UN World Food Programme (WFP)
4. *The Christian Science Monitor*, March 7, 2007:6

